

سنجش ارکان چهارگانه گردشگری روستایی با استفاده از تکنیک SWOT مطالعه موردی: روستای قوری قلعه

سارا زارعی

کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه کردستان (نویسنده مسؤل)
zareiy.s93@gmail.com

حسنی محمودی

کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه کردستان
H70.mahmoodi@yahoo.com

چکیده

امروزه استفاده از راهبرد گردشگری روستایی جهت دستیابی مناطق روستایی به توسعه، در کشورهای جهان سوم از جمله ایران مورد توجه قرار گرفته است. کاربرد این راهبرد در کشور ایران، به دلیل تعدد، پراکنش و پتانسیل مناطق روستایی است. بر همین اساس در این مطالعه، به بررسی وضعیت گردشگری روستایی در روستای قوری قلعه با استفاده از تکنیک SWOT پرداخته شده است. جامعه آماری این مطالعه شامل بیست نفر از کارشناسان و مسئولین مرتبط با توسعه روستایی و گردشگری است. نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه وجود چشم اندازهای زیبا و فضای سبز مهم‌ترین نقطه قوت (با وزن ۹۳) و نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات مهم‌ترین نقطه ضعف (با وزن ۹۱)، تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی مهم‌ترین فرصت (با وزن ۹۸) و تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی مهم‌ترین تهدید (با وزن ۸۹)، در زمینه توسعه گردشگری روستای قوری قلعه است. با توجه به راهبردهای مطرح شده در جهت تبدیل نقاط ضعف به قوت و تهدید به فرصت، می‌توان به افزایش اشتغال و درآمد و حفظ محیط‌زیست روستای هدف گردشگری پرداخت.

واژگان کلیدی: گردشگری روستایی، تکنیک SWOT، روستای قوری قلعه

Evaluation of rural tourism subdivision using swot technic in qouri qaleh

Sara zareiy

M.A.Student in Economic Sciences, University of kurdestan

Hosna mahmoudi

M.A.Student in Economic Sciences, University of kurdestan

Abstract

Today, the use of rural tourism strategy to reach rural areas for development has been taken into consideration in third world countries, including Iran. Application of this strategy in Iran is due to the plurality, distribution and potential of rural areas. Accordingly, in this study, the status of rural tourism in the village of Quri Qaleh has been studied using SOWT technique. The statistical population of this study consists of twenty experts and authorities related to rural development and tourism. The results show that the component of beautiful landscapes and green spaces in the most important strength (with 93 weight) and inappropriate roads and traffic between cities in the most important spot (91 weight), the impact of size of tourism industry in the region on job creation and income is the most important Opportunity (with a weight of 98) and destruction of the environment and natural landscapes is the most important threat (with a weight of 89), in the field of tourism development in the village of Quri Qaleh. Considering the strategies for turning weaknesses into strength and threats to opportunities, it is possible to increase employment and income and preserve the environment of the tourist destination village.

Key words: Rural Tourism, SWOT, Village of Quri Qala

مقدمه:

رشد و گسترش گردشگری از جمله پدیده‌های مهم اواخر قرن بیستم به حساب می‌آید که با سرعت در قرن جدید ادامه پیدا کرده است. در حال حاضر گردشگری و اقتصاد گردشگری در حال تبدیل شدن به یکی از ارکان مهم اقتصاد تجاری جهان است (کارگر، ۱۳۹۳). صنعت گردشگری به دلیل داشتن مزایای رقابتی به‌عنوان محرک و موتور رشد و توسعه اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه شناخته شده است و در رقابتی تنگاتنگ با بزرگ‌ترین کسب‌وکارهای جهان مانند صنعت خودروسازی و نفت قرار دارد (عیسی زاده و قدسی، ۱۳۹۱).

امروزه صنعت گردشگری به‌طور اعم و گردشگری روستایی به‌طور اخص یکی از شاخص‌های عمده اقتصاد ملی و بین‌المللی به شمار می‌رود؛ بنابراین گسترش صنعت گردشگری جزء اولویت‌های برنامه توسعه کشورهای در حال توسعه است (قادری و همکاران، ۱۳۹۰). کنفرانس جهانی گردشگری روستایی^۱، گردشگری روستایی را شامل انواع گردشگری با برخورداری از تسهیلات و خدمات رفاهی در نواحی روستایی می‌داند که امکان بهره‌مندی از منابع طبیعی و جاذبه‌های طبیعت را همراه با شرکت در زندگی روستایی فراهم می‌کند (کرمی و شریفی، ۱۳۹۱).

غار قوری قلا یا قوری قلعه، بزرگ‌ترین غار آبی خاورمیانه با پیشینه ۶۵ میلیون سال است که در استان کرمانشاه قرار دارد. این غار در ۲۵ کیلومتری شهر روانسر، در دامنه کوه شاهو و مشرف بر جاده روانسر - پاوه و در همسایگی روستایی به همین نام جای گرفته است. این غار ۱۲ کیلومتر و ژرفای آن ۳۱۴۰ متر است و به‌عنوان یکی از هفت اثر طبیعی ملی ایران، به ثبت رسیده است. در این مقاله به بررسی محدودیت‌ها و مزیت‌های توسعه گردشگری در قوری قلعه پرداخته می‌شود.

مبانی نظری

گردشگری پدیده‌ای است کهن که از دیرباز در جوامع انسانی وجود داشته و به تدریج در طی مراحل تاریخی مختلف به موضوعی فنی، اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی تبدیل شده است (دانش مهر و همکاران، ۱۳۹۱). به گفته سازمان جهانی گردشگری^۲ (WTO): گردشگری عبارت است از مجموعه کارهایی که یک فرد در سفر و در مکانی غیر از محیط عادی خود انجام می‌دهد. این سفر بیش از یک سال طول نمی‌کشد و هدف آن سرگرمی، تفریح، استراحت، ورزش و فعالیت‌هایی از این قبیل است. (WTO، ۲۰۰۴).

گردشگری روستایی به‌عنوان یک فعالیت تفریحی - اجتماعی و اقتصادی در نیمه دوم قرن ۱۸ م در اروپا بخصوص انگلستان ظاهر شد (شمس‌الدینی، ۱۳۸۹). توجه به گردشگری روستایی به‌طور مشخص از دهه‌ی ۱۹۵۰ آغاز و در دهه ۱۹۶۰ جنبه اقتصادی آن مورد توجه واقع شد و بعد از آن به‌عنوان ابزار توسعه در جوامع روستایی بکار برده شد و صاحب‌نظران تلاش کردند که با ارائه روش‌ها و الگوها نقش گردشگری را در تجدید حیات اقتصادی و اجتماعی روستاها بالا ببرند (جلالیان و همکاران، ۱۳۹۴).

سازمان تجارت جهانی (۱۹۹۶) عمده کارکردهای توریسم روستایی را در برآوردن دو هدف زیر می‌داند:

الف) افزایش ظرفیت اقتصاد جوامع روستایی برای نوآوری و توسعه منابع انسانی همراه با جذب سرمایه‌گذاری و متنوع ساختن کارکردهای اقتصادی جوامع روستایی

ب) مرتبط ساختن اقتصاد مناطق روستایی کشورها به اقتصاد منطقه‌ای ملی و جهانی با توجه به فرایندهای رو به رشد جهانی شدن و خروج مناطق روستایی از انزوای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر روستاها (شمس‌الدینی، ۱۳۸۹). به‌طور کلی گردشگری روستایی از دو بعد حائز اهمیت است:

- در مقیاس کلان به‌عنوان یک مقصد جهانی و فراملی در جذب گردشگر
- در مقیاس خرد به‌عنوان راهبرد توسعه منطقه‌ای و محلی (خاتون‌آبادی و راست‌قلم، ۱۳۹۰).

1. Rural Tourism Conference

2. World Tourism Organization

از همین رو منطقی است پذیرفته شود که تعریف جامع و همه‌شمولی از گردشگری روستایی وجود ندارد. در سال ۱۹۸۶ کمیسیون جامعه اروپایی، گردشگری روستایی را چنین تعریف کرد: گردشگری روستایی تنها شامل گردشگری کشاورزی نیست، بلکه همه فعالیت‌های گردشگری را در مناطق روستایی در برمی‌گیرد (دانش مهر و همکاران، ۱۳۹۱).

اتحادیه‌ی اروپا گردشگری روستایی را شامل تمام فعالیت‌های گردشگری که در منطقه روستایی روی می‌دهد می‌داند (فراهانی و منوچهری، ۱۳۹۴). گردشگری روستایی را رویکردی در راستای توانمندسازی روستا برای برخورداری از معیشت پایدار و بهبود کیفیت زندگی به‌عنوان جزئی از فعالیت‌های حیاتی بشر دانسته‌اند؛ بنابراین گردشگری رویکردی جدید در توسعه روستایی است که جدای از رشد اقتصادی، امکان حفاظت محیط‌زیست روستایی را همراه با حمایت از فرهنگ بومی و آداب‌ورسوم اجتماعی محلی را فراهم می‌کند؛ بنابراین می‌توان با ارزیابی شاخصه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی به تبیین جایگاه گردشگری در توسعه روستایی پرداخت. (ازکیا و کامور، ۱۳۹۲).

به‌طور کلی گردشگری روستایی شامل هر نوع فعالیت تفریحی و گذراندن اوقات فراغت است که با دریافت خدماتی چون غذا و محل اسکان و محصولات محلی در مکانی که از نظر ماهیت اقتصادی و فرهنگی روستا به حساب آید. (فراهانی و منوچهری، ۱۳۹۴).

در ایران، گردشگری بیشتر متأثر از گردشگری داخلی است که خود به گردشگری روستایی وابسته است. به همین دلیل، به‌منظور ایفای نقش مثبت گردشگری در فرایند توسعه روستایی، لازم است تا مدیریت محیط‌زیست، مشارکت مردم محلی، قوانین صریح و محکم، بازاریابی و برنامه‌ریزی واقع‌بینانه و سیستمی در زمینه گردشگری روستایی مورد توجه قرار گیرد (گل محمدی، ۱۳۸۹) و گردشگری روستایی در ایران، به‌طور جدی از ابتدای دهه ۱۳۸۰ خورشیدی مورد توجه واقع شده است (جلالیان، نامداری و همکاران، ۱۳۹۴).

پیشینه

کارگر (۱۳۹۳) در مقاله‌ای به بررسی راهبردهای برنامه‌ریزی، جهت‌دستیابی به توسعه پایدار گردشگری با استفاده از تکنیک SWOT در روستای ایبانه پرداخته است. نتایج حاصل نشان می‌دهد از بین شاخص‌های مورد مطالعه وجود جاذبه منحصربه‌فرد گردشگری از نظر نوع مسکن و معماری در روستای هدف به‌عنوان مهم‌ترین نقطه قوت، شاخص کمبود و نامناسب بودن اقامتگاه‌ها و مکان‌های سکونتی برای گردشگران به‌عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف و شاخص تخریب محیط به‌عنوان یک تهدید در امر توسعه گردشگری پایدار روستای مورد مطالعه است.

دانش مهر، کریمی و صفری (۱۳۹۱) در مقاله‌ای به بررسی نقش طبیعت‌گردی و آثار آن در توسعه مناطق روستایی با استفاده از مدل تحلیلی SWOT (مطالعه موردی: روستای اورامان تخت) پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که در منطقه مورد مطالعه، مؤلفه چشم‌اندازهای زیبا و منحصربه‌فرد روستا به همراه باغ‌ها و فضاهای سبز مهم‌ترین نقاط قوت بوده است. مؤلفه فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در این منطقه عمده‌ترین نقطه ضعف آن، مؤلفه توجه بیشتر مسئولان به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در منطقه مهم‌ترین فرصت بیرونی و سرانجام مؤلفه نبود مدیریت آگاه به موضوعات اکوتوریستی عمده‌ترین تهدید خارجی بوده است. بر همین اساس بدل ساختن هر نقطه ضعف به قوت و نیز تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها می‌تواند منجر به افزایش درآمد، به همراه حفظ محیط‌زیست و درنهایت توسعه پایدار منطقه گردد.

کریمی و شریفی (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT، به بررسی نقاط قوت و ضعف روستاهای بخش مرکزی مراغه پرداخت؛ که وجود جاذبه‌های طبیعی را از جمله نقاط قوت و عدم وجود امکانات اقامتی، رفاهی، بهداشتی و ورزشی را جزء نقاط ضعف جاذبه‌های گردشگری روستاهای این منطقه دانست.

قادری، هادیانی، محمدی و ابوبکری (۱۳۹۰)، به بررسی مقاله‌ای تحت عنوان استراتژی‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای گردشگری با استفاده از تکنیک SWOT (مطالعه موردی: شهرستان پیرانشهر) پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که با توجه به استراتژی‌های ارائه‌شده جهت توسعه گردشگری در منطقه مورد مطالعه، می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح در جهت توسعه گردشگری برای ساکنان آن اشتغال ایجاد کرد و با توجه به جاذبه‌های متعدد آن را به‌عنوان منطقه گردشگری معرفی کرد.

خاتون‌آبادی و راست‌قلم (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان سنجش ارکان چهارگانه گردشگری روستایی با استفاده از تکنیک SWOT به بررسی وضعیت گردشگری در روستاهای هدف گردشگری استان چهارمحال و بختیاری پرداخته‌اند. نتایج بیانگر آن است که میزان محدودیت‌ها (شامل ضعف و تهدید)، با امتیاز ۵۷/۶۹ در سطح بالاتری نسبت به میزان مزیت‌ها (شامل نقاط قوت و فرصت‌ها) با امتیاز ۵۵/۳۱ است.

روش‌شناسی

روش تحقیق و مطالعه پژوهش حاضر به صورت کتابخانه‌ای و پرسشنامه‌ای بوده است، جهت پرکردن پرسشنامه و وزن دهی و رتبه بندی هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدها، تعداد بیست پرسشنامه براساس نظرات مسؤلان مرتبط با گردشگری جمع‌آوری شده است.

مدل SWOT

مدل تجزیه و تحلیل SWOT روشی است که برای شناسایی نقاط قوت، ضعف داخلی، فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی که یک سیستم با آن روبروست به‌کاربرده می‌شود. تجزیه و تحلیل SWOT شناسایی نظام‌مند عواملی است که راهبرد باید بهترین سازگاری را با آن داشته باشد. (حکمت‌نیا، ۱۳۸۹).

منطق رویکرد مذکور این است که راهبرد اثربخش باید قوت‌ها و فرصت‌های سیستم را به حداکثر برساند، ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل برساند. این منطق اگر درست به کار گرفته شود نتایج بسیار خوبی برای انتخاب و طراحی یک راهبرد اثربخش خواهد داشت. (پیرس و رایبسون، ۱۳۸۳). درواقع مدل SWOT یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق قوت و ضعف درون سیستمی با فرصت‌ها و تهدیدات برون سیستمی است. تحلیل سیستماتیکی را برای شناسایی این عوامل و انتخاب استراتژی که بهترین تطابق بین آن‌ها را ایجاد می‌نماید، ارائه می‌دهد از دیدگاه این مدل یک استراتژی مناسب قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل ممکن می‌رساند. برای این منظور نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها در چهار حالت کلی SO^3 ، WO^4 ، ST^5 و WT^6 پیوند داده می‌شود و گزینه‌های استراتژیک از بین آن‌ها انتخاب می‌شوند.

استراتژی SO ، برتری‌های رقابتی را نشان می‌دهد و به‌عنوان استراتژی‌های تهاجمی نام‌گذاری می‌شود. در این قسمت سیاست‌ها و راهکارهای پیشنهادی در جهت استفاده مطلوب از نقاط قوت و بهره‌برداری از فرصت‌های پیش‌رو موردنظر است. استراتژی ST ، به‌عنوان استراتژی تنوع‌مورد استفاده قرار گرفته است. این استراتژی بر آن است تا با شناسایی مهم‌ترین نقاط قوت درون سازمان، به مقابله با تهدیدهای برون‌سازمانی بپردازد. لذا تأمین نیازهای لازم در جهت مقابله با تهدیدات فرا روی ناحیه، مهم‌ترین بخش پیشنهادها را به خود اختصاص می‌دهد.

استراتژی WO ، به‌عنوان استراتژی بازنگری مورد استفاده قرار گرفته است. در این قسمت پیشنهادها و راهکارهای اجرایی در جهت رفع نقاط ضعف و بهره‌برداری بهینه از فرصت‌ها به‌ویژه از طریق تخصیص مجدد منابع مورد توجه است.

استراتژی WT ، به‌عنوان استراتژی تدافعی بر آن است تا با راهکارهای اجرایی ضمن به حداقل رساندن نقاط ضعف فرا روی محیط طبیعی ناحیه مورد مطالعه از تهدیدهای برون‌سازمانی نیز اجتناب نماید. (ایاسه، ۱۳۸۸: ۴۴). جدول (۱) و (۲) عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر توسعه گردشگری روستای قوری قلعه شهر کرمانشاه را نشان می‌دهد.

³ Strengths and Opportunities

⁴ Weaknesses and Opportunities

⁵ Strengths and Threats

⁶ Weaknesses and Threats

جدول ۱: عوامل داخلی مؤثر بر توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

نقاط قوت	نقاط ضعف
۱- وجود چشم اندازهای زیبا و فضای سبز ۲- روحیه بالای مهمان‌نوازی در بین مردم ۳- وجود آداب‌ورسوم و فرهنگ بومی محلی ۴- وجود بازارهای محلی برای تولیدات سنتی و بومی ۵- برخورداری از آب‌وهوای پاک ۶- وجود زمین جهت واگذاری به سرمایه‌گذاران ۷- وجود منابع طبیعی فراوان و معرفی آن به‌صورت قطب مهم گردشگری ۸- تعامل میان بخش دولت و خصوصی در زمینه گردشگری	۱- عدم آشنایی ساکنان روستا در برخورد با گردشگران ۲- نامناسب بودن زیرساخت‌های موجود ۳- تضاد میان فرهنگ گردشگران و مردم ۴- عدم نیروی متخصص و آموزش‌دیده ۵- نارضایتی مردم روستا جهت سرمایه‌گذاری در منطقه ۶- فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در منطقه ۷- نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات ۸- از بین رفتن زمین‌های کشاورزی

مأخذ: نگارنده

جدول ۲: عوامل بیرونی مؤثر بر توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

فرصت‌ها	تهدیدها
۱- وجود نیروی متخصص بومی برای معرفی پتانسیل‌های گردشگری ۲- ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت به منطقه با تبلیغات ۳- افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در بین مردم مناطق اطراف ۴- افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری ۵- افزایش انگیزه‌بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در منطقه ۶- تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی ۷- نبود فضای تفریحی مناسب در شهرها و استان‌های هم‌جوار ۸- وجود آب‌وهوای نامناسب در استان‌های هم‌جوار	۱- تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی ۲- از بین رفتن پوشش گیاهی و تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع ۳- تمایل به نزدیک شده به فرهنگ گردشگران از سوی ساکنان ۴- تغییر سبک زندگی به دلیل مرآوده با گردشگران و مقایسه زندگی خود با آنان ۵- عدم کشش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در منطقه ۶- سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در بخش گردشگری ۷- عدم اختصاص تسهیلات بانکی برای گسترش گردشگری ۸- عدم ارائه مجوز از سوی دولت برای گسترش خدمات و تجهیزات گردشگری

تجزیه و تحلیل SWOT

برای تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای جاذبه گردشگری روستای قوری قلعه شهر کرمانشاه، پرسشنامه‌ای طراحی و بین مسئولان توزیع گردید. در این مدل برای به دست آوردن نتایج نهایی از روش عددی وزن دهی استفاده شده است. وزن‌ها برای هر یک از مؤلفه‌ها از ۱ تا ۵ متغیر بوده است. به این ترتیب که پاسخ خیلی زیاد امتیاز ۵، زیاد امتیاز ۴، متوسط ۳، کم ۲ و خیلی کم ۱ است. در مرحله بعد با توجه به امتیازات به دست آمده، به رتبه‌بندی هر یک از مؤلفه‌ها پرداخته شد. سپس امتیازات وزنی تمامی عوامل را در یک ستون باهم جمع شد که بر اساس آن امتیاز کل آن سیستم محاسبه می‌شود. امتیاز وزنی کل نشان می‌دهد که یک سیستم چگونه به عوامل و نیروهای موجود بالقوه در محیط پاسخ می‌دهد.

نقاط قوت

با توجه به اینکه در برنامه‌ریزی هر منطقه‌ای، شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها موفقیت برنامه‌ریزی را در پی دارد؛ در زمینه گردشگری نیز برنامه‌ریزی در جهت توسعه متوازن آن منوط به شناسایی و در نظر گرفتن این نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها است. بر اساس مدل SWOT از نظر مسئولان نقاط قوتی که موجب توسعه گردشگری روستای قوری قلعه خواهد شد به ترتیب رتبه شامل وجود چشم اندازهای زیبا و فضای سبز، وجود منابع طبیعی فراوان و معرفی آن به صورت قطب مهم گردشگری، برخورداری از آب‌وهوای پاک، روحیه بالای مهمان‌نوازی در بین مردم، وجود بازارهای محلی برای تولیدات

سنتی و بومی، تعامل میان بخش دولت و خصوصی در زمینه گردشگری، وجود زمین جهت واگذاری به سرمایه‌گذاران و وجود آداب‌ورسوم و فرهنگ بومی محلی هستند. جدول (۳)

جدول ۳: ماتریس نقاط قوت توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

رتبه	میانگین وزن‌ها	مجموع وزن‌ها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	نقاط قوت	ردیف
۱	۴/۶۵	۹۳	۰	۰	۰	۷	۱۳	وجود چشم اندازه‌ای زیبا و فضای سبز	۱
۴	۳/۷	۷۴	۰	۳	۶	۵	۶	روحیه بالای مهمان‌نوازی در بین مردم	۲
۶	۳/۴	۶۸	۱	۴	۵	۶	۴	وجود آداب‌ورسوم و فرهنگ بومی محلی	۳
۵	۳/۶۵	۷۳	۰	۲	۶	۹	۳	وجود بازارهای محلی برای تولیدات سنتی و بومی	۴
۳	۴/۳۵	۸۷	۰	۰	۴	۵	۱۱	برخوراری از آب‌وهوای پاک	۵
۶	۳/۴	۶۸	۰	۲	۹	۸	۱	وجود زمین جهت واگذاری به سرمایه‌گذاران	۶
۲	۴/۶	۹۲	۰	۰	۰	۸	۱۲	وجود منابع طبیعی فراوان و معرفی آن به صورت قطب مهم گردشگری	۷
۵	۳/۶۵	۷۳	۰	۲	۷	۷	۴	تعامل میان بخش دولت و خصوصی در زمینه گردشگری	۸

نقاط ضعف

نقاط ضعف عواملی هستند که پیشرفت و توسعه را در زمینه گردشگری به حالت رکود درمی‌آورند. در این راستا لازم است که موانع و مشکلات را به صورت سیستمی اولویت‌بندی کرد و در جهت تعدیل یا حذف این عوامل اقدام کرد. با توجه به نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه‌ها، بخشی از نقاط ضعف گردشگری روستای قوری قلعه به ترتیب اولویت شامل نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات، فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در منطقه، عدم نیروی متخصص و آموزش‌دیده، نامناسب بودن زیرساخت‌های موجود، از بین رفتن زمین‌های کشاورزی، نارضایتی مردم روستا جهت سرمایه‌گذاری در منطقه، تضاد میان فرهنگ گردشگران و مردم و عدم آشنایی ساکنان روستا در برخورد با گردشگران می‌باشد. جدول (۴).

جدول ۴: ماتریس نقاط قوت توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

رتبه	میانگین وزن‌ها	مجموع وزن‌ها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	نقاط ضعف	ردیف
۷	۳/۲۵	۶۵	۰	۵	۶	۸	۱	عدم آشنایی ساکنان روستا در برخورد با گردشگران	۱
۳	۳/۸۵	۷۷	۰	۰	۷	۹	۴	نامناسب بودن زیرساخت‌های موجود	۲
۶	۳/۳	۶۶	۰	۳	۹	۷	۱	تضاد میان فرهنگ گردشگران و مردم	۳

۴	عدم نیروی متخصص و آموزش دیده	۵	۹	۵	۱	۰	۷۸	۳/۹	۲
۵	نارضایتی مردم روستا جهت سرمایه‌گذاری در منطقه	۲	۹	۴	۵	۰	۶۸	۳/۴	۵
۶	فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در منطقه	۵	۸	۷	۰	۰	۷۸	۳/۹	۲
۷	نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات	۱۴	۳	۳	۰	۰	۹۱	۴/۵۵	۱
۸	از بین رفتن زمین‌های کشاورزی	۲	۹	۷	۲	۰	۷۱	۳/۵۵	۴

فرصت‌ها

در زمینه فرصت‌های توسعه گردشگری روستای قوری قلعه یک سری قابلیت‌های بیرونی و مزیت‌های محیطی، می‌توانند زمینه را برای پیشرفت سیستم فراهم کنند. بر اساس تحلیل مدل SOWT اهم فرصت‌های گردشگری روستای قوری قلعه تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی، افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در بین مردم مناطق اطراف، ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت به منطقه با تبلیغات، افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری، وجود نیروی متخصص بومی برای معرفی پتانسیل‌های گردشگری، وجود آب‌وهوای نامناسب در استان‌های هم‌جوار، افزایش انگیزه‌بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در منطقه و نبود فضای تفریحی مناسب در شهرها و استان‌های هم‌جوار می‌باشد. جدول (۵).

جدول ۵: ماتریس فرصت‌های توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

رتبه	فرصت‌ها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	مجموع وزن‌ها	میانگین وزن‌ها	رتبه
۱	وجود نیروی متخصص بومی برای معرفی پتانسیل‌های گردشگری	۳	۱۲	۵	۰	۰	۷۸	۳/۹	۵
۲	ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت به منطقه با تبلیغات	۸	۸	۳	۱	۰	۸۳	۴/۱۵	۳
۳	افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در بین مردم مناطق اطراف	۱۴	۴	۲	۰	۰	۹۲	۴/۶	۲
۴	افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری	۵	۱۰	۵	۰	۰	۸۰	۴	۴
۵	افزایش انگیزه‌بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در منطقه	۵	۷	۵	۲	۰	۷۲	۳/۶	۷
۶	تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی	۱۸	۲	۰	۰	۰	۹۸	۴/۹	۱
۷	نبود فضای تفریحی مناسب در شهرها و استان‌های هم‌جوار	۲	۸	۴	۵	۱	۶۵	۳/۲۵	۸
۸	وجود آب‌وهوای نامناسب در استان‌های هم‌جوار	۲	۱۱	۵	۲	۰	۷۳	۳/۶۵	۶

تهدیدها

شرایط خارجی نامساعدی که تأثیر نامطلوب بر سیستم می‌گذارد را با عنوان تهدیدها دسته‌بندی کرده‌اند. بر اساس مدل SWOT تهدیدهایی که توسعه گردشگری روستای قوری قلعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی، عدم اختصاص تسهیلات بانکی برای گسترش گردشگری، از بین رفتن پوشش گیاهی و تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع، عدم ارائه مجوز از سوی دولت برای گسترش خدمات و تجهیزات گردشگری، عدم کشش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در منطقه، سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در بخش گردشگری، تمایل به نزدیک شده به فرهنگ گردشگران از سوی ساکنان و تغییر سبک زندگی به دلیل مرادده با گردشگران و مقایسه زندگی خود با آنان می‌باشد. جدول (۶) همچنین جدول (۷) نتایج حاصل از اولویت‌بندی را در مدل SWOT ارائه داده است.

جدول ۲: ماتریس فرصت‌های توسعه گردشگری روستای قوری قلعه

رتبه	میانگین وزن‌ها	مجموع وزن‌ها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	تهدیدها	رتبه
۱	۴/۴۵	۸۹	۰	۰	۱	۹	۱۰	تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی	۱
۳	۴/۲۵	۸۵	۰	۰	۲	۱۱	۷	از بین رفتن پوشش گیاهی و تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع	۲
۶	۳/۲	۶۴	۰	۴	۸	۸	۰	تمایل به نزدیک شده به فرهنگ گردشگران از سوی ساکنان	۳
۷	۳/۱۵	۶۳	۰	۳	۱۱	۶	۰	تغییر سبک زندگی به دلیل مرادده با گردشگران و مقایسه زندگی خود با آنان	۴
۴	۳/۱۸۵	۷۷	۰	۰	۶	۱۱	۳	عدم کشش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در منطقه	۵
۵	۲/۶۵	۵۳	۳	۵	۸	۴	۰	سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در بخش گردشگری	۶
۲	۴/۴	۸۸	۰	۰	۲	۸	۱۰	عدم اختصاص تسهیلات بانکی برای گسترش گردشگری	۷
۳	۴/۲۵	۸۵	۰	۲	۰	۹	۹	عدم ارائه مجوز از سوی دولت برای گسترش خدمات و تجهیزات گردشگری	۸

جدول ۷: اولویت‌بندی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای توسعه گردشگری روستای قوری قلعه شهر کرمانشاه

اولویت‌بندی عوامل درونی			
اولویت	اولویت‌بندی نقاط ضعف	اولویت	اولویت‌بندی نقاط قوت
۱	نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات	۱	وجود چشم اندازهای زیبا و فضای سبز
۲	عدم نیروی متخصص و آموزش‌دیده و فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در منطقه	۲	وجود منابع طبیعی فراوان و معرفی آن به صورت قطب مهم گردشگری
۳	نامناسب بودن زیرساخت‌های موجود	۳	برخورداری از آب‌وهوای پاک

۴	از بین رفتن زمین‌های کشاورزی	۴	روحیه بالای مهمان‌نوازی در بین مردم
۵	نارضایتی مردم روستا جهت سرمایه‌گذاری در منطقه	۵	وجود بازارهای محلی برای تولیدات سنتی و بومی و تعامل میان بخش دولت و خصوصی در زمینه گردشگری
اولویت‌بندی عوامل درونی			
اولویت	اولویت‌بندی تهدیدها	اولویت	اولویت‌بندی فرصت‌ها
۱	تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی	۱	تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی
۲	عدم اختصاص تسهیلات بانکی برای گسترش گردشگری	۲	افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در بین مردم مناطق اطراف
۳	از بین رفتن پوشش گیاهی و تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع و عدم ارائه مجوز از سوی دولت برای گسترش خدمات و تجهیزات گردشگری	۳	ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت به منطقه با تبلیغات
۴	عدم کشش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در منطقه	۴	افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری
۵	سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در بخش گردشگری	۵	وجود نیروی متخصص بومی برای معرفی پتانسیل‌های گردشگری

نتیجه‌گیری

نتایج مدل SWOT در ارزیابی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری غار قوری قلعه نشان می‌دهد که مؤلفه وجود چشم اندازهای زیبا و فضای سبز مهم‌ترین نقطه قوت (با وزن ۹۳) و نامناسب بودن راه‌ها و ترافیک بین شهرها در تعطیلات مهم‌ترین نقطه ضعف (با وزن ۹۱)، تأثیر اندازه صنعت گردشگری در منطقه بر ایجاد اشتغال و درآمدزایی مهم‌ترین فرصت (با وزن ۹۸) و تخریب محیط‌زیست و مناظر طبیعی مهم‌ترین تهدید (با وزن ۸۹)، در زمینه توسعه گردشگری روستای قوری قلعه می‌باشد. همچنین بر اساس مدل تحلیلی SWOT برای گسترش و توسعه گردشگری روستای قوری قلعه می‌توان راهبردهایی ارائه کرد. راهبردهای رقابتی (SO) که بیشتر به نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی توجه دارد و به منظور بهره‌برداری از مزیت‌های روستای هدف گردشگری است، شامل تأکید بر توسعه گردشگری روستایی به دلیل وجود مزیت‌های نسبی در روستای هدف گردشگری، زمینه‌سازی و بهره‌برداری از حمایت‌های بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری به منظور اشتغال و درآمد برای ساکنان در زمینه گردشگری، استفاده از نیروهای متخصص در امر گردشگری و آموزش آن به مردم از طریق جلسات در روستای مورد مطالعه، معرفی روستا به عنوان یک روستای هدف گردشگری با تبلیغ و اطلاع‌رسانی از طریق نصب علائم در مسیرها و سایت‌های اینترنتی است و نیز با وجود داشتن دهیاری‌ها، این نهاد می‌تواند نقش پیشبرنده در اهداف گردشگری و محیط زیستی داشته باشد و منبع درآمدی هم برای آنان حاصل شود. راهبردهای تنوع (ST) که بیشتر بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی تأکید دارد و به منظور تأمین پاره‌ای از نیازمندی‌های نواحی روستایی برای رفع تهدیدها ارائه می‌شود، شامل فراهم نمودن امکانات اقامتی و رفاهی در روستاهای اطراف به منظور جلوگیری از تخریب بافت اصلی هدف گردشگری که باعث تقویت اقتصادی روستاها هم می‌شود، جلوگیری از تخریب مزارع و پوشش گیاهی روستا، ایجاد تسهیلات و سرمایه‌گذاری در روستای هدف گردشگری برای گسترش خدمات گردشگری و انتشار بروشورهایی به گردشگران روستایی برای آشنایی با آداب و رسوم روستای هدف گردشگری است. راهبردهای بازنگری (WO) که با تأکید بر نقاط ضعف درونی، سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی برای رفع نقاط ضعف نواحی گردشگری روستایی دارند می‌تواند به بازنگری به نحوی حمایت دولتی از بخش گردشگری از طریق فراهم آوردن تسهیلات لازم برای مسئولین؛ بازنگری و اصلاح برنامه‌ها و روش‌های اطلاع‌رسانی و شناساندن روستا، استفاده از روش‌های روز تبلیغ و کنار گذاشتن روش‌های منسوخ و تکراری؛ آموزش مردم محلی و گردشگران جهت استفاده از منافع و آثار مثبت

گردشگری؛ بازرگاری در فراهم آوردن امکانات و تسهیلات جذب گردشگر در روستا، امکانات اقامتی و غذایی؛ برنامه احیاء و بازسازی و ایمن‌سازی مسیرها و محورهای ورودی منطقه، بهبود امکانات حمل‌ونقل جاده‌ای، جاده‌سازی مناسب و ایمن‌سازی مسیرهای اتصالی به روستای هدف گردشگری اشاره کرد و راهبردهای تدافعی (WT) هم با تأکید بر رفع درجه‌ی آسیب‌پذیری روستای هدف گردشگری، راهکارهایی مانند تبلیغات گسترده و وسیع جهت شناساندن جاذبه‌های گردشگری روستا، تشویق و ترغیبشان به بازدید مجدد از روستا؛ تشکیل کارگروه توسعه سرمایه‌گذاری در گردشگری روستایی با مسئولان مرتبط و کارآفرینان، دعوت از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و ایجاد تسهیلات و امتیازهای ویژه سرمایه‌گذاری؛ تدوین قوانین و مقررات ویژه جهت استفاده بهینه جاذبه‌های گردشگری و جلوگیری از تخریب، آلودگی و از بین رفتن این منابع در روستای هدف گردشگری ارائه می‌دهد.

منابع

- ازکیا، مصطفی و کامور، نجمه (۱۳۹۲). توسعه پایدار گردشگری روستایی در روستای چاشم شهرستان مهدی‌شهر. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*؛ ۵(۳): ۱۰۷-۱۲۴.
- ایاسه، فریبا (۱۳۸۸). بررسی و پهنه بندی پتانسیل‌های ژئوتوریستی استان آذربایجان شرقی و نقش آن در توسعه پایدار ناحیه ای. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.
- جلالیان، حمید؛ نامداری، فریوش و پاشا زاده، اصغر (۱۳۹۴). اثرات گردشگری روستایی بر توسعه روستای هجیج کرمانشاه. *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*؛ ۱۵(۳۶).
- خاتون‌آبادی، سید احمد و راست‌قلم، مهدی (۱۳۹۰). سنجش ارکان چهارگانه گردشگری روستایی با استفاده از تکنیک SWOT (مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری استان چهارمحال و بختیاری). *نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*؛ ۲۵(۳): ۳۳۸-۳۳۰.
- دانش مهر، حسین؛ کریمی، علی‌رضا و صفری، وریا (۱۳۹۱). نقش طبیعت‌گردی و آثار آن در توسعه مناطق روستایی با استفاده از مدل تحلیلی SWOT (مطالعه موردی: روستای اورامان تخت). *پژوهش‌های روستایی*؛ ۱۱: ۲۴۰-۲۱۵.
- شمس‌الدینی، علی (۱۳۸۹). گردشگری روستایی راهکاری سازنده برای توسعه روستایی، نمونه موردی: روستای فهلیان. *مسکن و محیط روستا*؛ ۱۳۱: ۹۵-۱۰۷.
- عیسی زاده، سعید و قدسی، سوده (۱۳۹۱). محاسبه ضرایب اشتغال‌زایی بخش گردشگری در اقتصاد ایران: با استفاده از مدل داده ستانده. *فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری*؛ ۷(۱۷): ۱۷۲-۱۵۱.
- فراهانی، حسین و منوچهری، سوران (۱۳۹۴). شناسایی موانع و مشکلات توسعه گردشگری در نواحی روستایی هدف گردشگری غرب شهرستان مریوان. *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*؛ ۴(۱): ۱۷۳-۱۶۱.
- قادری، اسماعیل، عزتی، عزت‌الله و حسین پور، شکوفه (۱۳۹۰). بررسی توسعه گردشگری روستایی در بخش آسارا شهرستان کرج. *فصلنامه جغرافیایی سرزمین، علمی - پژوهشی*؛ ۸(۳۱): ۳۰-۱۷.
- کریمی، فریبا و شریفی، رقیه (۱۳۹۱). ارزیابی گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی مراغه). *نشریه علمی - پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی*؛ ۱۷(۴۶): ۱۹۶-۱۷۳.
- کارگر، بهمن (۱۳۹۳). "راهبردهای برنامه‌ریزی، جهت دستیابی به توسعه پایدار گردشگری با استفاده از تکنیک SWOT (مطالعه موردی: روستای ابیانه). *فصلنامه علمی - پژوهشی اطلاعات جغرافیایی*؛ ۲۳(۹۰): ۸۱-۷۳.
- گل محمدی، فرهود (۱۳۸۹). "توسعه صنایع دستی و فناوری متوسط باهدف گسترش توریسم و اشتغال پایدار روستایی"، *مسکن و محیط روستا*؛ ۱۳۱: ۷۳-۹۴.
- WTO, 2004, Cultural Tourism and Poverty Alleviation: The Asia-Pacific Perspective, Spain, 1st Edition.